

Roman VOZIAN,

asistent universitar al Catedrei „Drept polițienesc”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

PARTICULARITĂȚILE RĂSPUNDERII CONTRAVENȚIONALE A UNOR CATEGORII DE PERSOANE

Rezumat

Răspunderea contravențională reprezintă un subiect de dezbateri extrem de actual alături de aplicarea sancțiunilor contravenționale și a însuși a dreptului contravențional în general. Multitudinea problemelor de drept și de fapt cu care se întâlnesc atât teoreticienii cât și persoanele, care, în virtutea funcției deținute și a atribuțiilor cu care sunt investiți, generate atât de diversitatea relațiilor sociale reglementate de dreptul contravențional, numărul mare de autorități imputernicite să constate contravenții, cât și existența multiplelor norme de trimitere generează interpretarea deseori eronată și aplicarea neuniformă a legislației contravenționale, iar instituția răspunderii contravenționale nu este o excepție.

Cuvinte-chee: răspundere contravențională, reprezentant diplomatic, deputat, judecător, procuror, polițist, agent constator.

Résumé

La responsabilité contraventionnelle est un sujet de débats très actuel à côté de l'application des sanctions contraventionnelles et du droit contraventionnel en général. La multitude des problèmes de droit et de fait que rencontrent aussi bien les théoriciens que les personnes qui, en vertu de leur position et des pouvoirs dont ils sont investis, générée aussi bien par la diversité des relations sociales réglementées par la loi contraventionnelle, le grand nombre d'autorités habilitées à établir des contraventions, ainsi que l'existence de multiples normes de référence génèrent souvent des interprétations erronées et l'application incohérente de la législation contraventionnelle et l'institution de la responsabilité contraventionnelle ne fait pas exception.

Mots-clés: responsabilité contraventionnelle, représentant diplomatique, député, juge, procureur, agent de police, agent de constatation.

Introducere. Pornind de la varietatea de opinii în literatura de specialitate privind instituția răspunderii contravenționale în sistemul de drept al Republicii Moldova și de la prevederile alin.(3) din art.4 din Codul contravențional al RM care stabilește că „Nu pot fi supuși răspunderii contravenționale reprezentanții diplomatici ai statelor străine sau alte persoane care, în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte sau în conformitate cu legile Republicii Moldova, nu cad sub incidența jurisdicției contravenționale a Republicii Moldova sau în cazul cărora este înlăturată răspunderea contravențională”, ne-am propus să identificăm acele categorii de persoane care nu cad sub incidența jurisdicției contravenționale și delimitarea acestora de alte categorii de persoane, care, în conformitate cu prevederile legislației naționale, se bucură de o abordare specială referitoare la răspunderea contravențională.

Cercetarea debutează cu expunerea de informație privind conceptul de răspundere contravențională și delimitarea răspunderii contravenționale de alte tipuri de răspundere

juridică, în special făcând referință la răspunderea administrativă și răspunderea penală.

Materiale și metode aplicate. Lucrarea este fundamentată, în special, pe reglementările din Codul contravențional, tratatele internaționale referitoare la relațiile diplomatice și consulare la care RM este parte, legea despre statutul deputatului în Parlament, legea cu privire la statutul judecătorului, legea cu privire la procuratură dar au fost luate în calcul și opiniile savanților în domeniul dreptului contravențional.

La efectuarea lucrării a fost aplicată pe larg metoda analizei conceptelor de răspundere contravențională, proces contravențional etc.

Metoda comparației a facilitat delimitarea răspunderii contravenționale de cea penală și administrativă.

Întrucât subiectul tratat este unul actual, cu implicații preponderent aplicative, utilă a fost și metoda observației, care permite aprecierea obiectivă, imparțială a reglementărilor actelor normative supuse studiului.

Rezultate obținute și discuții

Literatura de specialitate nu este unanimă în ceea ce privește locul răspunderii contravenționale și al dreptului contravențional în sistemul de drept al RM. Majoritatea opiniilor referitoare la acest subiect pot fi delimitate convențional în trei categorii: prima categorie susține teza conform căreia dreptul contravențional și implicit răspunderea contravențională reprezintă o ramură a răspunderii administrative. Savantul rus A.B. Agapov menționează că răspunderea contravențională era cunoscută încă în Roma antică, dar sub denumirea de răspundere administrativă. Conceptul antic „administratio” (conducere) se referea, în principal, la reglementarea raporturilor ce decurgeau din dreptul de proprietate. Dar, de fapt, în dreptul Romei antice erau utilizate concepte și principii specifice dreptului administrativ actual [1, p. 11], susținători ai acestei idei sunt și în România [2, p. 167] și în Republica Moldova [3, p. 126-127].

O altă categorie de opinii atribuie răspunderea contravențională ca fiind o formă distinctă a răspunderii penale, această idee este acceptată și a stat la baza reglementărilor penale ale Franței, Germaniei, Austriei, Olandei etc. În legislația acestor state nu există răspunderea contravențională ca o formă distinctă a răspunderii juridice, iar acele categorii de fapte antisociale pe care noi le numim contravenții sunt incriminate de legislația penală, însă pentru documentarea acestor fapte este prevăzută o formă mai simplificată.

A treia categorie de opinii pledează pentru independența și autonomia dreptului contravențional și a răspunderii contravenționale ca fiind o formă distinctă a răspunderii juridice. Această idee a stat la baza adoptării Codului contravențional al RM și este acceptată și de alte state reieșind din faptul că au o legislație contravențională care constituie o ramură distinctă de drept (federația Rusă, Ucraina, Belarus, România, Polonia etc.). Dacă e să facem o analiză a legislației statelor europene în ceea ce privește existența răspunderii contravenționale ca o formă distinctă a răspunderii juridice poate fi ușor sesizat faptul că acestea se împart în două categorii, fie recunosc răspunderea contravențională ca o formă

distinctă a răspunderii juridice sau consideră faptele contravenționale ca fiind de natură penală, iar dacă e să privim în istoria sec. XX ale statelor respective putem concluziona cu ușurință că răspunderea contravențională este recunoscută ca fiind o formă distinctă a răspunderii juridice în acele state care au fost sub influența regimului comunist după Al Doilea Război Mondial, fapt care a și influențat legislația statelor respective în domeniul dat.

Referitor la răspunderea contravențională în Republica Moldova, putem afirma că aceasta deja și-a afirmat pe deplin necesitatea și importanța în sistemul de drept al țării noastre. Deși Codul contravențional al RM nu prevede o definiție expresă a răspunderii contravenționale, cel mai des, trăsăturile răspunderii contravenționale sunt elucidate în doctrină prin delimitarea acesteia de răspunderea penală, deoarece regimul juridic al contravențiilor se încadrează într-un regim juridic special de drept public, desprins fiind din dreptul penal prin dezincriminarea penală a unor fapte antisociale, cărora li s-a conferit un caracter contravențional [4, p. 151-152]. Principalul criteriu care delimitează aceste două forme de răspundere juridică este pericolul social, care este mai grav în cazul săvârșirii infracțiunilor [5, p. 47]. În conformitate cu prevederile Codului penal al Republicii Moldova [6, art.50], se consideră răspundere penală condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege. Avînd în vedere că noțiunea de contravenție [7, art.10] și cea de infracțiune sunt foarte asemănătoare, iar legiuitorul stabilește foarte accentuat gradul de pericol social al contravenției ca fiind cu un pericol social mai redus decât infracțiunea [6, art.14], reieșind din tehnica juridică utilizată de către legiuitor, putem afirma că contravenția reprezintă o formă de infracțiune cu un grad de pericol social mai redus, iar răspunderea contravențională – o formă simplificată a răspunderii penale, aceeași părere a fost expusă și de practica CtEDO. Potrivit art.6.1 din Convenție, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod pu-

blic și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Respectiv, inițial CtEDO urmează să stabilească dacă art. 6 din CEDO are aplicabilitate și asupra domeniul contravențional în vederea aplicării tuturor garanțiilor stabilite de CEDO. Astfel, Curtea prin prisma jurisprudenței a elaborat criteriile de stabilire a „obligațiilor civile” și a „acuzației în materie penală”.

Astfel, din jurisprudența CEDO, noțiunea de „acuzație în materie penală are un caracter autonom”. Respectiv, deși legislația internă încadrează contravențiile ca fapte „non penale”, Curtea totuși în majoritatea cauzelor le analizează ca pe niște cauze penale reieșind din mai multe circumstanțe. Natura faptei incriminate, anume acest criteriu a fost analizat și constatat de Curtea în toate cauzele împotriva Moldovei. Respectiv, în aceeași cauză *Ziliberberg vs Moldova*, CtEDO a menționat că „...Curtea reiterează că, în principiu, caracterul general al CCA și scopul pedepselor, care este atât de a pedepsi, cât și de a preveni, sunt suficiente pentru a arăta că, în sensul articolului 6 al Convenției, reclamantul a fost acuzat de o abatere penală...” [8, p.12].

Referitor la subiecții răspunderii contravenționale, Codul contravențional stabilește trei categorii de subiecți: persoana fizică [7, alin.(1) art.16], persoana juridică [7, art.17] și persoana cu funcție de răspundere [7, alin.(6) art.16]. Din perspectiva cercetării noastre ne interesează acele categorii de persoane care deși întrunesc condițiile stabilite de lege în virtutea unor reglementări speciale nu pot fi trași la răspundere contravenționale, relevante în acest sens sunt prevederile alin.(3) art.4 din CCRM care stabilește că „Nu pot fi supuși răspunderii contravenționale reprezentanții diplomatici ai statelor străine sau alte persoane care, în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte sau în conformitate cu legile Republicii Moldova, nu cad sub incidența jurisdicției contravenționale a Republicii Moldova sau în cazul cărora

este înlăturată răspunderea contravențională”, reieșind din prevederea enunțată apare întrebarea firească, care sunt aceste persoane?

Bazele relațiilor diplomatice au fost puse de Convenția de la Viena cu privire la relațiile diplomatice, întocmită la 18 aprilie 1961, și Convenția de la Viena cu privire la relațiile consulare, întocmită la 24 aprilie 1963, conform acestora, de o protecție juridică specială se bucură reprezentanții diplomatici și membrii familiei acestora, funcționarii consulari și angajații consulari [9, art.43].

Astfel, putem conchide că prin sintagma „alte persoane care, în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, nu cad sub incidența jurisdicției contravenționale a Republicii Moldova” se înțelege membrii familiei reprezentanților diplomatici, funcționarii consulari și angajații consulari.

Refritor la alte persoane care, în conformitate cu actele normative ale RM, nu cad sub jurisdicția contravențională vom examina limitele imunității deputatului în Parlamentul RM, judecătorului, procurorului.

Deputatul este persoană oficială și reprezentant al puterii legislative supreme [10, alin.(1) art.2], statutul deputatului în Parlamentul RM este reglementat de către Constituție, legea despre statutul deputatului și regulamentul Parlamentului.

Conform Constituției RM, deputatul nu poate fi reținut, arestat, percheziționat, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, sau trimis în judecată fără încuviințarea Parlamentului, după ascultarea sa [11, alin.(3) art.70]. Conform legii despre statutul deputatului, deputatul nu poate fi reținut, arestat, percheziționat cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, sau trimis în judecată pe cauză penală ori contravențională fără încuviințarea prealabilă a Parlamentului după ascultarea sa [10, alin.(1) art.10] același conținut referitor la imunitatea deputatului prevede și regulamentul Parlamentului [12, alin.(2) art.94].

Examinînd prevederile actelor normative care reglementează statutul deputatului în raport cu prevederile Codului contravențional referitoare la răspunderea contravențio-

nală, observăm că acestea nu prevăd expres o imunitate referitoare la cauze contravenționale sau jurisdicția contravențională, dar pot fi deduse anumite reguli speciale referitoare la procedura de examinare a cauzelor contravenționale în privința deputatului. Reieșind din faptul că se interzice reținerea, percheziționarea sau arestarea deputatului fără a se specifica tipul de proces (penal sau contravențional) în cadrul căruia aceste acțiuni pot fi realizate, putem deduce că și în procesul contravențional nu pot fi întreprinse astfel de acțiuni în privința deputatului, însă imposibilitatea de a reține, percheziționa sau aresta fără acordul Parlamentului un deputat nu poate fi tratată ca imposibilitate de a atrage la răspundere contravențională, ci doar ca o condiție specială privind procesul contravențional având la bază statutul special al deputatului. Aceleași acte normative stabilesc că deputatul nu poate fi trimis în instanță decât cu acordul Parlamentului, după audierea sa, în acest sens este de menționat că competența de examinare și implicit de aplicare a sancțiunilor contravenționale este atribuită nu doar instanței de judecată dar și altor autorități (procurorul, comisia administrativă, agentul constator). Instanța de judecată examinează cauze contravenționale în privința minorilor; cauzele contravenționale prevăzute la art.61, 63-66, 316-318, 320, 336; cauzele contravenționale în care agentul constator, procurorul propune aplicarea sancțiunii: privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, privarea de dreptul de a deține anumite funcții, privarea de dreptul special, munca neremunerată în folosul comunității, arestul contravențional [7, art.395]. Reieșind din cele expuse reiese că deputatul poate fi tras la răspundere contravențională în condiții generale dacă examinarea faptei comise nu este de competența instanței de judecată și nu se impune necesitatea reținerii sau efectuării percheziției.

O situație similară poate fi identificată și în cazul răspunderii contravenționale a judecătorului. Constituția RM stabilește că sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea [11, alin.(6) art116], iar legea cu privire la statutul judecătorului prevede că urmă-

rirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită doar de către Procurorul General, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile Codului de procedură penală. În cazul săvârșirii de către judecător a infracțiunilor specificate la art. 324 și art. 326 ale Codului penal al Republicii Moldova, acordul Consiliului Superior al Magistraturii pentru pornirea urmăririi penale nu este necesar. Judecătorul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, percheziționat fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Acordul Consiliului Superior al Magistraturii nu este necesar în caz de infracțiune flagrantă și în cazul infracțiunilor specificate la art. 324 și art. 326 ale Codului penal al Republicii Moldova [alin.(4), (5) art 19]. Analizând prevederile respective, observăm că legiuitorul nu excude expres posibilitatea răspunderii contravenționale a judecătorilor, dar se referă în special la procedura de tragere la răspundere penală a judecătorilor. Până în anul 2012 în conținutul alin.(6) art.19 din lege care avea următorul conținut: „Judecătorul poate fi supus sancțiunilor administrative numai de către instanța de judecată, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Judecătorul reținut, în cazul în care este bănuit că a săvârșit o contravenție administrativă, urmează să fie eliberat imediat după identificare”.

Având în vedere că odată cu adoptarea și intrarea în vigoare a actualului Cod contravențional nu mai există noțiunea de contravenție administrativă, iar răspunderea contravențională și răspunderea administrativă au devenit două forme distincte ale răspunderii juridice, prevederile alineatului respectiv au fost abrogate, astfel legea fiind lipsită de prevederi referitoare la particularitățile răspunderii contravenționale a judecătorului.

Întru respectarea practicii uniforme privind aplicarea prevederilor art. 19 din Legea cu privire la statutul judecătorului în procedura contravențională, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a emis o recomandare prin care încearcă să suplinească prevederile legii cu privire la statutul judecătorului.

Prin Hotărârea Curții Constituționale din 05 septembrie 2013 a fost declarat necon-

stituțional art. II pct.13 alineatul trei din Legea nr.153 din 05 iulie 2012, prin care a fost abrogat alineatul (6) al art. 19 din Legea cu privire la statutul judecătorului, referitoare la limitarea imunității judecătorilor în cazurile contravenționale (sesizarea nr.32a/2012).

Ținând cont de hotărîrea Curții Constituționale nr. 33 din 10 octombrie 2013, în care s-a explicat că în cazul declarării neconstituționalității unor norme/acte, pînă la operarea modificărilor de rigoare de către autoritatea emitentă, urmează să se aplice normele/actele anterioare declarării neconstituționalității, la moment, urmează să fie aplicate prevederile alineatului șase din art. 19 din Legea cu privire la statutul judecătorului, în redacția pînă la abrogarea acestui alineat [14, p. 1].

În conformitate cu prevederile legii cu privire la Curtea Constituțională hotărîrile Curții Constituționale, produc efect numai pentru viitor [15, alin.(6) art.26], astfel hotărîrea Curții Constituționale nr. 33 din 10 octombrie 2013 la care face referință Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție în recomandarea nr.55 nu poate fi aplicată față de hotărîrea Curții Constituționale din 05 septembrie 2013 prin care a fost declarat neconstituțional art. II pct.13 alineatul trei din Legea nr.153 din 05 iulie 2012, prin care a fost abrogat alineatul (6) al art. 19 din Legea cu privire la statutul judecătorului, referitoare la limitarea imunității judecătorilor în cazurile contravenționale, deoarece a fost adoptată mai înainte, însă aceasta nu schimbă prea multe, deoarece prevederile alin.(6)art.19 din legea cu privire la statutul judecătorului rămîn aplicabile reieșind din prevederile alin.(2) art.28 din legea cu privire la Curtea Constituțională, conform căreia actele normative sau unele părți ale acestora declarate neconstituționale devin nule și nu se aplică din momentul adoptării hotărîrii respective a Curții Constituționale.

Reieșind din cele expuse mai sus, prevederile alin.(6) art.19 din legea cu privire la statutul judecătorului rămîn aplicabile în redacția sa de pînă la abrogare.

Referitor la aplicabilitatea acestuia în procesul contravențional, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție în recomandarea

nr.55 a reiterat că reieșind din prevederile art. 19 alin. (6) din Legea cu privire la statutul judecătorului, procesul-verbal cu privire la contravenție nu poate să fie încheiat (întocmit) de către agentul constatat, în privința judecătorului, și ca urmare, procesul contravențional în privința acestuia nu poate fi inițiat, fără acordul prealabil al Consiliului Superior al Magistraturii.

În cazul cînd există o bănuială rezonabilă precum că judecătorul a comis o faptă contravențională, agentul constatat este în drept să solicite acordul prealabil al Consiliului Superior al Magistraturii și numai după primirea acordului poate să întocmească procesul verbal cu privire la contravenție, în privința judecătorului.

Pornirea procesului contravențional împotriva judecătorului prin încheierea (întocmirea) procesului-verbal cu privire la contravenție, fără acordul prealabil al Consiliului Superior al Magistraturii, se consideră o încălcare procesuală gravă care, în consecință, în conformitate cu prevederile art. 445 din Codul contravențional, duce la nulitatea lui și încetarea procesului contravențional.

Concluzii.

Avînd în vedere cele expuse mai sus, în scopul asigurării aplicării și interpretării uniforme a legislației contravenționale referitoare la răspunderea contravențională precum și a actelor normative în vigoare care reglementează statutul deputatului și statutul judecătorului se impune ajustarea conținutului alin.(6) art.19 din legea cu privire la statutul judecătorului și implementarea prevederilor similare în legea despre statutul deputatului în Parlament și regulamentul Parlamentului dacă se consideră necesară acordarea unei astfel de imunități deputatului în Parlamentul RM.

Bibliografie

1. А.Г. Агапов. Административная ответственность. Москва. 2004.
2. G. Vrabie, S. Popescu. Teoria generală a dreptului, Iași. 1993.
3. M. Orlov. Drept administrativ. Chișinău: Epigraf 2001.

4. Al. Negoiaș. Drept administrativ și știința administrației. București: Atlas Lex 1993.
5. А.Г. Агапов. Административная ответственность. Москва 2004.
6. Codul Penal al RM nr.985 din 18.04.2002, publicat în MO nr. 72-74 din 14.04.2009.
7. Codul contravențional al RM nr. 218 din 24.10.2008, publicat în MO nr. 3-6 din 16.01.2009, în vigoare din 31.05.2009.
8. http://www.justice.gov.md/public/files/cedo/judgements/ZILIBERBERG_ro.pdf;
9. Convenția nr. 1963 din 24.04.1963 de la Viena cu privire la relațiile consulare în vigoare pentru RM din 25.02.1993.
10. Legea RM nr.39 din 07.04.1994 despre statutul deputatului în Parlament publicată în MO nr. 59-61 din 15.04.2005.
11. Constituția RM din 29.07.1994, publicată în MO nr.1 din 12.08.1994, în vigoare din 27.08.1994.
12. Regulamentul Parlamentului RM adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 02.04.1996, republicată în MO nr.50/237 din 07.04.2007.
13. Legea nr.544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului, publicată în MO nr. 117-119 din 15.08.2002, în vigoare din 26.10.1995.
14. Recomandarea nr.55 a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție;
15. Legea nr. 317 din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituțională publicată în MO nr.8 din 07.02.1995.

LIMBI MODERNE